

Елізар’еў вяртаецца?

«Валянцін Елізар’еў. Рэпартаж з цяперашняга часу».
Мастацкая галерэя «Універсітэт культуры»

Таццяна Міхайлава

Нагодай для гэтага тэксту зрабілася фотавыстава, якая адкрылася пры канцы сакавіка. Перадгісторыя праекта такая. Малады фатограф Мікіта Фядосік, студэнт адной з мінскіх ВНУ, на працягу некалькіх месяцаў здымаў рэпетыцыйны працэс. Як Валянцін Мікалаевіч, стваральнік сучаснага айчыннага балета, прафесар Беларускай акадэміі музыкі, працуе ў зале са сваімі вучнямі.

З вялікай колькасці здымкаў фатограф адабраў усяго 54. Яны размешчаны ў некалькіх залах галерэі. Ёсць кадры спакойныя, ёсць надзіва экспрэсіўныя, якія адлюстроўваюць пошук пластычнай выразнасці. У агромністых кадрах – галоўны герой, салістка Вольга Гайко, Надзея Філіпава, малады пастаноўшчык Сяргей Мікель, чью прэм’еру «Вішнёвага саду» чакае грамадскасць. Разнастаяць экспазіцыю шматлікія афішы спектакляў, пастаўленых Елізар’евым у Беларусі і ў іншых краінах, плакаты для замежных гастролёў трупы. Іх прадаставіў Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі, частка – з архіва балетмайстра. Многія фота адлюстраваны ў каталогу. Усё як мае быць!

Само адкрыццё выставы, куратарамі якой былі Павел Сапоцька і Кацярына Саладуха, сталася чымсьці неверагодным. У галерэі сапраўды не было дзе яблыку ўпасці. Журналісты і аператары некалькіх тэлеканалаў, афіцыйныя асобы, салісты, даследчыкі танца, творцы, студэнты, фанаты балета, інтэлігенцыя. Многія шануюць Елізар’ева і захапляюцца ім.

Сустрэча атрымалася надзвычай цёплай і сардэчнай. А я ў чарговы раз падумала: як мала ў двухмільённым Мінску месцаў для свецкіх тусовак і сустрэч! Як хацелася б творчым асобам часцей бачыцца і кантактаваць, маючы такія прыемныя нагоды. Уражанне, што грамадства імкнулася выказаць эмоцыі знакамітаму майстру, кампенсуючы ўласнае маўчанне на працягу папярэдніх гадоў.

Добра памятаю, як у 2007-м у Палацы Рэспублікі адзначаліся 60-гадовы юбілей харэографа. Тэатр перажываў складаны перыяд капітальнага рамонту. Опера паказвала спектаклі ў Доме афіцэраў, балет – у тым жа Палацы Рэспублікі.

Якой была вечарына! Колькі кветак і нястрымных авацый! Здавалася, у перапоўненнай зале сабраўся ўвесь бамонд – міністры, банкіры, артысты, шматлікія госці з замежжа. Тэатральныя дзеячы спецыяльна прыехалі з Масквы і Пецярбурга, прыляцелі з Японіі і Кітая. Елізар’еў стаў ганаровым грамадзянінам Мінска. Усе хацелі трапіць на знакавую падзею, выказаць павагу, засведчыць пашану выдатнаму, славу таму, знакамітаму. Яно і не дзіўна, калі Елізар’еў – харэограф сусветнага ўзроўню і менавіта з ягоным імем звязана міжнароднае прызнанне беларускага балета. Менавіта ён на працягу трох з паловай дзесяцігоддзяў узначальваў Нацыянальны тэатр балета (трупы доўгі час былі аўтаномнымі).

Літаральна праз два гады, у 2009-м, калі капітальны рамонт быў скончаны і Валянцін Мікалаевіч – хутчэй вымушана, збе-

гам абставін – сышоў з тэатра, запанавала ўражанне, што вакол яго ўтварыліся цішыня і пустэча. Пра яго не пісалі, яго не здымалі. У прэсе ніякіх згадак, нібыта цябе не існуе. Ці лёгка перажыць гэта чалавеку, які ўсведамляе значнасць ім жа зробленага, – пра тое можна здагадвацца. Тым не менш у гэты час Елізар’еў актыўна ставіў за межамі Беларусі, ездзіў у якасці сябра журы на міжнародныя конкурсы, гадаваў вучняў. Пэўны час таму Юрый Грыгаровіч, славуты, а мо і геніяльны расійскі харэограф, напісаў ліст і адрасаваў яго ў Мінск, у высокія інстанцыі. Маўляў, можа, не зусім рацыянальна і правільна, што таленавітага харэографа, вопытнага менеджара, дзякуючы якому беларускі балет абехаў увесь свет, трымаюць, як кажуць, у чорным целе? Не пускаюць, замоўчваюць. Ліст доўгі час блукаў па кабінетах. Потым, трапіўшы ў прэсу, быў апублікаваны.

У выніку сёлета ўвосень беларуская, а відаць, і сусветная грамадскасць афіцыйна адзначыць 70-годдзе Валянціна Елізар’ева, народнага артыста СССР, лаўрэата прэміі «Бенуа дэ ля данс». Павінны прайсці два вечары ў Нацыянальным тэатры оперы і балета. Абноўленая версія «Спартак» – 31 кастрычніка, а 2 лістапада – праект «Зоркі сусветнага і беларускага балета», рэжысёрам-пастаноўшчыкам якога зробіцца харэограф. Мяркуюцца выступленне знакамітых салістаў Марыінкі, Вялікага тэатра Расіі, Акадэміі імя Ваганавай, артыстаў з Японіі і Кітая.

А пасля юбілею? Адгучаць фанфары і авацыі, будуць уручаны шыкоўныя букеты. Далей, па маім песімістычным меркаванні, працягнецца тое, што і раней. Бо тэатр оперы і балета ў нас адзін. І людзей, якія па-рознаму (часам супрацьлегла) ацэньваюць мастацкія з’явы і па-рознаму бачаць перспектывы, на жаль, аб’яднаць немагчыма. Хацелася б спадзявацца, што атрымаецца іначай.

Елізар’еў вяртаецца, гэта радасна. Іншае пытанне, ці доўга ён будзе адчуваць павагу, захапленне і рэспект («выдатны», «незвычайны», «геніяльны»). А не напісаў бы Грыгаровіч ліст, і што тады? Выстава мо і здарылася б, толькі мела меншы рэзананс. Дзве восеньскія акцыі дакладна не адбыліся б. Не ведаю, як вам, а мне часам няёмка і нават сорамна, што выдатных асоб сучаснага беларускага мастацтва «можна» любіць і выказваць ім удзячнасць за зробленае толькі з нечага дазволу.

Фрагмент экспазіцыі «Валянцін Елізар’еў.
Рэпартаж з цяперашняга часу».

Фота Сяргея Ждановіча.

